

Kroměříž (okr. Kroměříž)**Ul. Kojetínská, Školní, Ulička.**

Vrcholný středověk – novověk. Město. Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Kroměřížska, p. o., inv. č. A30708–A30717, A30922–A30925.

Lokalizace: WGS-84: 49.3005203N, 17.3859444E; 49.2996097N, 17.3864622E; 49.2985814N, 17.3884764E

Při rekonstrukci místní sítě plynovodního potrubí na ulici Kojetínská v Kroměříži byly zjištěny pozitivní archeologické situace ve třech úsecích stavby. V prvním případě se jednalo o prostor parku na křižovatce ulic Kojetínská a Štěchovice. Kamenná konstrukce základu budovy barokního či předbarokního stáří (na indikační skice z roku 1830 není zobrazena) byla situována kolmo ke stávající uliční čáře a pravděpodobně souvisí s budovou zachycenou v tomto prostoru při loňské etapě rekonstrukce místní sítě plynovodního potrubí, která končila právě v místě parku (Popelka, Paulus 2023). Několik metrů jižněji byl v rýze dokumentován suterén rezidenční stavby, snad ještě dřevohlinité konstrukce, o jejíž prostorové dispozici však vzhledem k omezeným možnostem výzkumu (dokumentace vertikálních profilů) není možné sdělit nic bližšího. Situace je nepočteným a málo průkazným materiálem datována do období vrcholného středověku až raného novověku.

Další zahluubený objekt byl zdokumentován na profilu výkopu ve východní části ulice Školní a poskytl opět materiál, který je možné rámcově zasadit do výše zmíněného období. Je pravděpodobné, že se stále jedná o situace související s širšími hospodářskými aktivitami v okolí intravilánu obce Štěchovice, později integrované do města Kroměříže. Doklady sídlištních aktivit lze tedy očekávat minimálně ve vzdálenosti až 130 m (oběma směry – severozápadním i jihovýchodním) od ulice Štěchovice, která tvořila hlavní komunikační osu původní obce.

Třetím místem, kde byly sledovány stopy staršího osídlení, je ulice Ulička, spojující ulici Kojetínskou s ulicí Malý val, lemující z vnější strany jihozápadní část hlavní městské fortifikace. V tomto prostoru byly na bázi výkopu vedeného v nové trase plynovodu dokumentovány dva horizonty kulturní vrstvy. Mladší horizont souvisí se středověkými aktivitami, ten starší náleží pravěkému období a souvisí s prostorově rozsáhlým sídlištěm, rozkládajícím se na výrazném návrší nad nivou řeky Moravy, kde je později založeno i centrum města Kroměříže.

Literatura

Popelka, M., Paulus, M. 2023: Kroměříž (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 64(2), 132.

Summary

During the reconstruction of the local gas pipeline near Kojetínská Street in Kroměříž (Kroměříž District), vertical profiles revealed evidence of medieval and modern-period settlement.

Miroslav Popelka, Martin Paulus

Kroměříž (okr. Kroměříž)**Ul. Křížná, parc. č. 119/3.**

Středověk, novověk. Město. Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Kroměřížska, p. o., inv. č. A31043–A31054.

Lokalizace: WGS-84: 49.2978186N, 17.3942700E

V roce 2023 byly po severozápadním, severovýchodním a jihovýchodním obvodu budovy na parcele č. 119/3 na ulici Křížná v Kroměříži prováděny práce zaměřené na umístění svislé vnější hydroizolace objektu. Paralelně s těmito pracemi probíhal také archeologický výzkum, který byl negativně ovlivněn pozdním nahlášením prací a také nedodržením základních podmínek BOZP pro práci v otevřených výkopech s hloubkou větší než 120 cm. Přesto byly na severozápadním profilu zdokumentovány konstrukční prvky ve formě základových zdív, které reprezentují původní stavební vývoj, kdy předmětná budova byla spojena se zadním traktem domu se současným číslem popisným 111/59, jehož čelní strana je orientována do Velkého náměstí. Zajímavá situace byla zjištěna na severozápadním nároží objektu, kde byla dokumentována základová zdiva K900/K901. Starší základ K900 měl výrazně hlubší spáru, zatímco základové zdivo K901, doložené ze strany uliční čáry, mělo menší hloubku základové spáry, avšak výrazně větší mocnost. To je pravděpodobně doklad zvětšení hmoty základu za účelem získání větší statické opory pro zvýšení budovy o další nadzemní patra.

Jihozápadně od nároží byl dokumentován profil, na kterém byly zjištěny nejméně dva požárové horizonty. Mladší požárový horizont by snad mohl souviset s historicky doloženým velkým požárem z roku 1643 za doby třicetileté války (Štěpaníková 2021, 21). Pro historický vývoj města je však zajímavější níže uložená požárová vrstva tvořená spečenou mazanicí, která se v profilujevila prostorově ohraničená v délce přibližně 2,5 m, a je možné o ní uvažovat jako o reliktu nadzemní stavby dřevohlinité konstrukce s podlahou zahluobenou pod úroveň terénu. Pod touto vrstvou byl z profilu získán keramický fragment, který je možné spolehlivě datovat do závěru raného středověku, tedy do doby, kdy Kroměříž byla pouze trhovou vsí. Na tomto místě je důležité zmínit, že ulice Křížná se nachází nedaleko Riegrova náměstí, kde je staršími výzkumy Muzea Kroměřížska, p. o., doložen předlokační horizont (Pělučová 2021, 5–6).

Stratigrafii bylo možné zachytit také na jihovýchodním profilu, kde se podařilo zdokumentovat poměrně nízký profil až po podložní vrstvy tvořené štěrkopísky. Většina dochovaných intaktních vrstev v této části obsahovala vrcholně středověký materiál. Severovýchodní profil byl k dokumentaci nevhodný, jelikož po celé jeho délce probíhaly paralelně s osou budovy inženýrské sítě.

Literatura

Pělučová, L. 2021: Kroměříž „Riegrovo náměstí č. p. 159 a č. p. 160“ sídlištní a výrobní objekty. Rkp. náleзовé zprávy M-TX-202100341 [cit. 2024-08-26]. Uloženo: Archiv náleзовých zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202100341>.

Štěpaníková, M. 2021: *Brunův průvodce městem Kroměříž* [online]. Rkp. bakalářské práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Uloženo: Archiv závěrečných prací Masarykovy univerzity. [cit. 2024-12-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/v9trm/?id=243118>.